

HOFJESKRANT

NIEUWSBRIEF VAN DE STICHTING LANDELIJK HOFJESBERAAD

nummer 34, najaar 2014

Tuin van het Hofje Paling en Van Foreest

VERDER IN DIT NUMMER:

- Mededelingen van het bestuur
- Van de voorzitter
- Wat er aan de oprichting van LHB voorafging
- Hofjesreeks
- Voorjaarsvergadering
- Educatieve groentekas in de Hof van Wouw
- Boekbespreking: Kuyl's Fundatie 200 jaar
- Nieuw lid: Oudwijkhofje uit Utrecht met bijbehorend boek
- Nieuw lid: Weduwenhofje, Elburg
- Aanvullende lectuur: Het pauperparadijs
- 'Het Rode Dorp' II, Den Haag, een aanvulling

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

LANDELIJK HOFJESBERAAD

De Stichting Landelijk Hofjesberaad is bedacht op 8 april 1997 en daadwerkelijk opgericht op 4 juni 1997.

BESTUURSSAMENSTELLING:

Mr H. van Eesteren, voorzitter (070-350 63 48)
Ing J. H. Willemink, penningmeester (023-528 84 36)
Mr E.W. Oosterbaan, secretaris (0224-215 185)
Mw E.C.M. Elzenga-Duynstee, lid (070-4068513)
Drs J.M. Poldermans, lid (06-1695 1651)
Dr W.J.H. Verwers, lid (033-253 74 61)
Mw mr J.B. Baars-Goetsch, lid (035-8877 793)

Als adviseurs van het bestuur treden op:

Dhr jhr G.G. Witsen Elias, voormalig secretaris LHB
Mw drs R.C. Willeumier, *monumenten en wonen*
Dhr A.J. Brand, *zorg*

HOFJESKRANT

De Hofjeskrant is voor geïnteresseerden op aanvraag beschikbaar. Bestuursleden van de aangesloten hofjes krijgen de krant automatisch op hun huisadres.

SECRETARIAAT

Stichting Landelijk Hofjesberaad
Vooruitgangstraat 167, 2032 RK Haarlem
Het secretariaat is tijdens kantooruren te bereiken op
023 - 5400644, info@hofjesberaad.nl
Contactpersoon: Joke Slootheer
www.hofjesberaad.nl

AANMELDING NIEUWE LEDEN

Voor meer informatie over het Landelijk Hofjesberaad en/of de mogelijkheden voor aansluiting bij het beraad kunt u zich richten tot Joke Slootheer (secretariaat).
Natuurlijk zijn wij ook zeer geïnteresseerd in uw reactie op de Hofjeskrant. Belt of mailt u gerust, ook als u een actieve bijdrage wilt leveren aan het werk van de stichting.

ADVERTENTIEPRIJZEN

De advertentietarieven voor de Hofjeskrant zijn sinds 10.02.2004 niet veranderd. Zij bedragen:

1/6 pagina	€ 150,-	1/2 pagina	€ 500,-
hele pagina	€ 750,-	hele achterpagina	€ 1.000,-

LANDELIJK

HOFJESBERAAD

COLOFON

Uitgave van het Landelijk Hofjesberaad.
Verschijnt tweemaal per jaar: voorjaar en najaar
ISSN: 1872-5619

Redactie: J.M. Poldermans, W.J.H. Verwers
Vormgeving: Tekst in Vorm, Joke Slootheer
Druk: Paswerk Grafisch, Cruquius

NAJAARSVERGADERING 2014

Op zaterdag 8 november 2014 vindt de najaarsvergadering van het LHB plaats.

Wij zijn dan te gast bij de 200-jarige Kuyl's Fundatie aan de 's-Gravenweg 71, 3062 ZC Rotterdam.

- 10.30 uur: Ontvangst
- 11.00 uur: Opening door mr H. van Eesteren (voorzitter LHB) gevolgd door een inleiding van drs R.P.M. de Kuyper (bestuursvoorzitter KF): '200 jaar Kuyl's Fundatie'
- 11.30 uur: Huishoudelijke vergadering
- 12.30 uur: Presentatie eerste twee delen van de Hofjesreeks
- 13.00 uur: Lunch
- 13.45 uur: Rondleiding in Trompenburg, Tuinen & Arboretum
- 15.30 uur: Afsluitende borrel in Kuyl's Fundatie

Partners zijn welkom.

Info: Joke Slootheer, info@hofjesberaad.nl

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING

Op 25 april 2014 heeft ons bestuurslid Els Elzenga-Duynstee uit handen van de burgemeester van Den Haag, mr J. van Aartsen, de versierselen ontvangen die behoren bij de onderscheiding Lid in de Orde van Oranje Nassau.

De gedecoreerde

Aanleiding voor deze koninklijke onderscheiding waren haar lidmaatschap en inzet in de Commissie Toezicht Politiecellen in de Regio Haaglanden. Ook haar activiteiten voor de Koninklijke Haagse Woningvereniging van 1854 moeten in dit verband worden genoemd. Tenslotte heeft Els zich ingezet op vele andere gebieden, zowel in het verleden als het heden. Van dat laatste kan het Landelijk Hofjesberaad getuigen.

Van harte willen wij Els gelukwensen met deze koninklijke onderscheiding.

VAN DE VOORZITTER

Voor u ligt een extra dikke Hofjeskrant. Graag wil ik mijn waardering uitspreken voor de redactie Maarten Poldermans en Pim Verwers en vormgeefster Joke Slootheer, die al zo vele jaren met heel veel enthousiasme deze bijzondere krant maken.

Met veel plezier kijk ik terug naar de voorjaarsbijeenkomst in Alkmaar. Een inhoudelijk gevarieerde vergadering in de prachtige Kapelkerk met een interessante lezing door Dr Jurjen Vis over het boek *Hofjes van Alkmaar. Provenhuizen, Huizen en Hofjes van Alkmaar*. Een prachtig boek, waarvan de aanwezigen een exemplaar kregen aangeboden. Het middagprogramma bracht ons langs de fraaie hofjes van Alkmaar en het Alkmaars Museum. Alles uitstekend georganiseerd door de Alkmaarse hofjes.

De afgelopen maanden heeft het bestuur zich hoofdzakelijk beziggehouden met de verhuurderheffing, de boekjes, de warmtewet en de organisatie van de huismeesterbijeenkomst.

De respons op de enquête over de verhuurderheffing is mij wat tegengevallen. De netto respons was 27. De Stichting Landelijk Hofjesberaad heeft 95 deelnemers, waarvan 24 met tien of minder woningen. Minder dan de helft van de deelnemers met meer dan 10 woningen heeft dus gereageerd. De enquête is uitgewerkt door Menno Hekker. Dat was een flinke klus, wij zijn hem daar zeer

dankbaar voor. Op 12 september hebben Jan Willemink en ik een gesprek gehad bij het Ministerie voor Wonen en Rijksdiensten. Wij werden ontvangen door de drie ambtenaren, die zich bezighouden met de verhuurderheffing. Wij hebben hen geïnformeerd over de uitkomsten van de enquête en de kritiek die er bij ons leeft over het van toepassing zijn van deze wet op de hofjes. Er werd begrip getoond voor de bijzondere positie van de hofjes, niet alleen als sociaal bewogen verhuurder, maar ook als hoeder van monumentaal erfgoed. Men gaf aan bereid te zijn na te denken over een verzachting van de heffing, waarbij het optrekken van de franchise de meest haalbare optie lijkt. Dit en volgend jaar zal er niets aan de wettelijke regeling wijzigen. Eind volgend jaar zal een evaluatie van de wet plaatsvinden, die begin 2016 in de Kamer behandeld zal worden. Wij zullen onze lobby richting ministerie en politiek krachtig voortzetten.

De zomermaanden is er hard gewerkt aan de redactie en vormgeving van de eerste twee boekjes van de Hofjesreeks. De boekjes zijn fraai vormgegeven door Joke Slootheer. Als uitgever is gekozen voor Reinoud Douwes van Uitgeverij

Van Stockum, een reeds 180 jaar bestaande Haagse boekhandel en uitgeverij. De titels van de boekjes zijn: *Open en besloten. Het hofje is terug van nooit weggevoerd*, geschreven door Dorine van Hoogstraten en *Hofjes als paleizen. Stichters, bouwers en bewoners in de 17de en 18de eeuw*, geschreven door Henk Looijesteijn. Het eerstgenoemde boekje is mogelijk gemaakt dankzij een donatie van de Hofjes Codde en Van Beresteyn. Wij zijn het bestuur hier zeer erkentelijk voor. Het andere boekje is gefinancierd door het LHB. De officiële presentatie van beide boekjes vindt plaats tijdens de najaarsbijeenkomst op 8 november bij Kuyl's Fundatie. Ik reken er op, dat alle deelnemers exemplaren zullen bestellen. Graag wil ik de leescommissie, bestaande uit Dick de Boer, Marco van Leeuwen, Pim Verwers en Maarten Poldermans, onder leiding van Daan van den Briel, bedanken voor hun inzet en vasthoudendheid.

Op 9 september vond in Amersfoort onder leiding van Jan Willemink een bijeenkomst plaats over de Warmtewet. Deze wet, die per 1 januari 2014 is ingegaan, is uitsluitend van toepassing op sociale verhuurders met blokverwarming. Voor de inhoud van de Wet en de gevolgen daarvan verwijs ik naar de mail van Jan Willemink van 11 september. Doel van de Wet is verhuurders te stimuleren energie zo voordelig mogelijk in te kopen. Presentaties werden verzorgd door een deskundige op het gebied van de Warmtewet en een medewerker van een energie collectief. Wij adviseren hofjes met blokverwarming deze wet serieus te nemen.

Ik zie er naar uit u te ontmoeten bij de voorjaarsvergadering bij Kuyl's Fundatie in Rotterdam.

Huib van Eesteren

Overleg over de Warmtewet in de Celzusterenkamer van het hofje De Armen de Poth in Amersfoort op 9 september 2014

WAT ER AAN DE OPRICHTING VAN HET LANDELIJK HOFJESBERAAD VOORAF GING

Toen tijdens de Najaarsbijeenkomst op 2 november 2013 in Schellingwoude (Amsterdam) afscheid genomen werd van onze dierbare voorzitter Daan van den Briel, moest hij natuurlijk door een bestuurslid toegesproken worden. Prachtig, maar wat moet je nu tegen en/of over een dergelijke super toegankelijke bestuursrots zeggen. Iedereen kent hem immers. Gekozen werd om iets te vertellen over de totstandkoming van het Landelijk Hofjesberaad. Immers, niet veel van de aanwezigen weten daar iets van en Daan heeft daar een belangrijke rol bij gespeeld. Na afloop werd aangedrongen om dat 'verhaal' in de Hofjeskrant op te nemen...

Hoe is het nu eigenlijk gekomen dat er een Landelijk Hofjesberaad (LHB) opgericht is.

Welnu, om de prehistorie van het LHB te ontrafelen moeten er drie sporen, die leiden tot die totstandkoming, nader bekeken worden. Die sporen beginnen in drie steden: Leiden, Haarlem en Amsterdam. Aardige bijkomstigheid is dat juist deze drie steden, de eerste steden in ons land zijn, die per trein (HIJSM) met elkaar verbonden werden. Dat geschiedde nu 172 jaar geleden.

Spoor 1 Leiden, 1967

In Leiden speelden zich in de naoorlogse jaren, ten tijde van de wederopbouw, chaotische taferelen af. Men trok driftig ten strijde tegen het spook dat woningnood heette. Men gunde

zich geen tijd om naar het gebouwde erfgoed te kijken. Slopen en nieuwbouw waren destijds het motto. De historische kern van de stad stond hierbij lelijk in de weg. Kind van de rekening dreigden de hofjes te worden. Alle 'Leienaars' met een beetje gevoel voor hun historische binnenstad begonnen zich te roeren. Om dit slopen van de vaak eeuwenoude hofjes te voorkomen werd in 1967 de Stichting Leidse Hofjes (SLH) opgericht. Deze stichting zorgde voor de nodige publiciteit. Radio, TV en diverse publicaties deden hun werk: Het grote publiek ging, niet alleen in Leiden maar in het hele land, met andere ogen naar hofjes kijken.

De uitgave door de VARA van het bekende boek 'Hofjes in Nederland', maar ook de beroemde rode ringband-

Kaarten, van verschillende schaal, van Leiden, Haarlem en Amsterdam. Gemaakt door Jacob van Deventer, ca. 1560

In opdracht van de Stichting Haarlemse Hofjes vervaardigd glas ter ere van de voltooiing van de restauratie van de Haarlemse hofjes

jes van de Stichting Leidse Hofjes, deden wonderen met als gevolg dat de sloopplannen geleidelijk aan omgezet werden in restauratieplannen.

Spoor 2 Haarlem, 1974

Evenals in Leiden werden na de oorlog ook in Haarlem de nodige hofjes gesloopt. Ook hier werd een stichting opgericht om dit tegen te gaan: de

Rike Ruiter ontvangt op 14 april 2007 het eresteentje van het Landelijk Hofjesberaad uit handen van voorzitter Daan van den Briel

Stichting Haarlemse Hofjes (SHH). Onder de bezielende leiding van de toenmalige voorzitter van deze stichting, Rike Ruiter, lukte het om met ge-

paste trots aan alle Haarlemse regenten een speciaal vervaardigd glas aan te bieden waarop gegraveerd staat: '13 september 1991 Haarlems hofjes in ere hersteld'.

Tekening uit 1925 van het huidige kantoor van Het R.C. Maagdenhuis te Amsterdam

Spoor 3 Amsterdam

In Amsterdam geen stichtingen zoals in Leiden en Haarlem, maar een "niet bestaand" overleg, bang als men was voor bemoeienis door de Dienst Herhuisvesting van de gemeente Amsterdam bij de toewijzing van woningen. Initiator was ds Jan van Goudoever. Daan van den Briel heeft hem als voortrekker van dit Amsterdamse Hofjesberaad opgevolgd. Dit overleg werd gesteund door en gehouden in het gebouw van de Stichting Het R.C. Maagdenhuis.

Restauratie

Een belangrijk feit was dat halverwege de jaren zeventig de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ, Zeist) hofjes, als ze aan bepaalde

voorwaarden voldeden, het predicaat 'Rijksmonument' kon verlenen. Voor deze hofjes ging nu het slot van de subsidieschatkist open. Tegelijkertijd creëerde de SHH in Haarlem een fonds wat tot gevolg had, dat begin jaren tachtig het restaureren van de hofjes in de Spaarnestad van start ging.

Ongeveer tegelijkertijd ontstond er spontaan een periodiek contact tussen het Haarlemse Frans Loenenhofje en het Amersfoortse hofje De Armen de Poth. Al snel manifesteerde zich de grote kennis over beheer en restauratie dat het Frans Loenenhofje, via de SHH, inmiddels had opgebouwd. Die kennis zou, zo meenden beide hofjes, gedeeld moeten worden met de hofjes buiten Haarlem, waar die kennis nog ontbrak.

Rike Ruiter, de voorzitter van de SHH, werd in de arm genomen. Zij kende immers de politieke weggetjes. Zij was, al vele jaren, lid van de Haarlemse gemeenteraad. Zij wilde echter eerst eens kijken hoe het er met de bouwkundige staat en eventuele restauraties van hofjes in de andere, wat grotere, hofjessteden precies voorstond.

Eerst ging er een Haarlemse delegatie van de SHH naar Leiden. Het resultaat was in één woord: bedroevend. De Leidse stichting (SLH) bleek of overleden of in een bijna permanente winterslaap te verkeren.

Vervolgens ging dezelfde Haarlemse delegatie naar Amsterdam. Hier was het resultaat gelukkig hoopgevend. Er werd een groep regenten aangetroffen die met dezelfde ideeën rondliepen als die in Haarlem. Eén van deze Amsterdamse enthousiastelingen was de u bekende Daan van de Briel. Toen begon er, heel langzaam, iets veelbelovends op gang te komen.....

Er werd afgesproken om op 5 oktober 1995, in Amsterdam, ten huize van de Stichting Het R.C. Maagdenhuis, bij elkaar te komen. In de tussentijd zouden de Amsterdammers bij de niet tot het groepje van Daan van den Briel behorende hofjes, reclame gaan maken en de Haarlemmers zouden in de rest van het land op reclametoer gaan. Het R.C. Maagdenhuis steunde dit streven.

Celzusterenkamer in het hofje De Armen de Poth te Amersfoort. Foto: Frans Kanters, Amersfoort

Op de afgesproken datum verschenen er vertegenwoordigers van 25 hofjes uit Alkmaar, Amersfoort, Amsterdam, Den Haag, Haarlem, Leiden, Leeuwarden en Marssum. De hofjessteden Groningen en Utrecht gaven helaas geen gehoor. Gemeenschappelijke zorgen werden al snel duidelijk: Sociale, materiële en beheersaspecten van hofjes.

Met steun van het Nationaal Contact Monumenten (NCM) werd een enquête-commissie opgericht die onmiddellijk aan de slag ging.

In het voorjaar van 1996 kwam de hofjesclub weer bij elkaar, nu in 'Het Overbos', een zorgcentrum voor ouderen te Heemstede. Er verschenen vertegenwoordigers van 25 hofjes. De heer A.A.G. Vlietuis, directeur van de Stichting Sint Jacob in Haarlem, besprak de resultaten van een in opdracht van de Haarlemse hofjes Codde & Van Beresteyn door de Vrije Universiteit te Amsterdam uitgevoerd onderzoek naar wonen en zorg in hofjes (het latere boek 'Hofjes met Perspectief').

Er werden in Heemstede twee dingen besloten: 1) de hofjesclub kreeg een wat 'nettere' naam, het Hofjesberaad, en 2)

in september zou men in Amersfoort weer bij elkaar komen.

Op 24 september 1996 trad het hofje De Armen de Poth uit Amersfoort als gastheer op. Gastspreker A. de Jong, directeur van de Stichting Het R.C. Maagdenhuis uit Amsterdam, stond uitgebreid stil bij de uitkomst van de in 1995 in Amsterdam Enkele regenten, waaronder Daan van den Briel, namen hier het initiatief om het hofjesberaad een permanent karakter te geven. Toen gebeurde het:

Op 8 april 1997 kwamen de hofjes van het eerste uur in Leiden bijeen. Zij vertegenwoordigen 21 hofjes. Hier, in Leiden, werd besloten om de Stichting Landelijk Hofjesberaad op te richten. Het doel van deze stichting is het verschaffen van richtlijnen over beleid, beheer en behoud van hofjes.

Het bestuur werd gevormd door:
Daan van den Briel, Amsterdam *sz*
Gustaaf Witsen Elias, Marssum *secr.*
Otto Tromp, Leiden *penn.m.*
Anneke Heynen, Amsterdam *lid*
Cees Hooyschuur, Wormerveer *lid*
Maarten Poldermans, Haarlem *lid*
Rike Ruiter, Haarlem *lid*
Pierre Slicher, Haarlem *lid*

Akte van oprichting Stichting Landelijk Hofjesberaad

De akte van oprichting werd op 4 juni 1997 door notaris mr E.IJ. Spier te Amsterdam verleden en daarmee was de Stichting Landelijk Hofjesberaad (LHB) een feit.

Wat er na de oprichting zoal gebeurde is u bekend. U hebt dit immers in Hofjeskrant 32 kunnen lezen in de vaste bijdrage 'Van de voorzitter'. Hierin vertelt Daan van den Briel over de geschiedenis van het LHB: beknopt en volledig, met al haar successen en nederlagen nou ja, voorlopige nederlagen.

HOFJESREEKS

Meteen na de oprichting van het LHB wilde het bestuur een definitie opstellen van het verschijnsel hofje. Daar kwam men niet uit.... Enige tijd later kwam de vraag aan de orde: Waar komen hofjes eigenlijk vandaan en hoe oud zijn ze. Ook daar kwam men niet uit. Beide vragen bleven van tijd tot tijd opborrelen. Tot zo'n 10 jaar geleden bij het LHB het plan op kwam om een studie te laten verrichten naar het ontstaan en de ontwikkeling van hofjes. De kern van de opzet voor deze studie zou de zorg voor oude arme mensen zijn. Met name moest de aandacht worden gericht op de vroegste periode waarin hofjes zich ontwikkelden. Vragen die behandeld zouden moeten worden: hoe is de zorg voor oude arme mensen in pre-stedelijke bewoning geregeld, waren gasthuizen eerder bestemd voor reizigers dan voor gemeentelijke ziekenzorg, waren weeshuizen onderdeel van gasthuizen, wanneer werd het woord 'hofje' voor het eerst gebruikt, wat was de rol van kloosters met betrekking tot ouderenzorg etc.

Met deze opzet is het LHB naar het Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur van de Universiteit Utrecht gegaan. Dat heeft in oktober 2005 geresulteerd in een onderzoeksvoorstel van dr B. Bouwens, verbonden aan genoemd instituut. Er is een jaar of twee gesproken over dat onderzoeksvoorstel, waarin het zwaartepunt verschoof van uitsluitend de ontstaansgeschiedenis naar het hele spectrum van de hofjesgeschiedenis van begin tot nu. Dat onderzoek zou twee jaar studie vergen. Het resultaat zou een boek van 200 pagina's zijn. En de kosten werden begroot op ruim 300.000 euro. Een bedrag dat door LHB bij elkaar gebracht moest worden.

Dat bedrag bleek, mede door de krimpende economie, een onoverkomelijke hindernis te zijn. Veel fondsen vonden het een interessant project en wilden wel een bijdrage leveren. Maar het merendeel van de kosten, die van het onderzoek, bleken niet subsidiabel te zijn. Ook de door het LHB in het leven ge-

roepen Commissie van Aanbeveling kon geen potten breken. Als lid van die Commissie adviseerde mr drs E. Brinkman in september 2008 niet één boek te laten maken, maar het geheel te knippen in drie onderdelen. In 2009 werden, vanwege de hoge kosten van het voorstel, de banden met het Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur verbroken.

Tijdens de European Social Science History Conference in Gent, in 2010, kwam het LHB in contact met dr H. Looijesteijn, onderzoeker bij het Internationale Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam. Hij had een zelfde soort studie over hofjes voor ogen. Zijn enthousiasme werkte aanstekelijk en er werd bekeken of we onze krachten konden bundelen. Om het plan concreter te maken is een begeleidingscommissie ingesteld, bestaande uit prof dr D.E.H. (Dick) de Boer en prof dr M.H.D. (Marco) van Leeuwen en leden van het bestuur van LHB.

Na uitvoerige discussie is besloten tot de volgende opzet. Een serie van acht boekjes samenstellen waarin vanuit verschillende invalshoeken het verschijnsel hofje behandeld wordt. Het stramien voor ieder boekje, dat 112 pagina's telt, is hetzelfde: ongeveer de helft tekst en de rest illustraties. Verschillende auteurs zullen worden

aangezocht een bijdrage te leveren, met één eindredacteur, dr H. Looijesteijn.

Er werden enkele voorlopige werktitels opgesteld waarvan er twee uitgewerkt werden.

Het LHB heeft in de loop der jaren gespaard om de uitgave van een deel van de reeks mogelijk te maken. Het eerste deel, geschreven door Henk Looijesteijn, zal verschijnen onder de titel: *Hofjes als paleizen. Stichters, bouwers en bewoners in de 17de en 18de eeuw*. Dankzij de gulheid van de hofjes Codde & Van Beresteijn kon ook een tweede deeltje worden gerealiseerd. Dat is geschreven door Dorine van Hoogstraten, met een inleiding van prof dr Jan Latten, hoogleraar demografie aan de UvA. Dat deeltje draagt de titel *Open en besloten. Het hofje is terug van nooit weggeweest*.

Het secretariaat van het LHB, in de persoon van Joke Slootheer, heeft de vormgeving van beide boekjes verzorgd en uitgever Van Stockum heeft het aangedurfd met ons in zee te gaan.

Tijdens de najaarsvergadering in november in Rotterdam zullen de eerste twee boekjes worden gepresenteerd. Daar kunnen zij ook worden aangeschaft.

VOORJAARSVERGADERING

ALKMAAR, 12 APRIL 2014

De hofjes in Alkmaar waren in april 2014 gastheer voor de jaarvergadering van het Landelijk Hofjesberaad. De bijeenkomst vond plaats in de Kapelkerk aan de Laat. Na de opening door de voorzitter, mr H. van Eesteren, heette de burgemeester van Alkmaar, de heer P.M. Bruinooge, het gezelschap van harte welkom.

Het ochtendprogramma werd voortgezet met een voordracht van de heer Jurjen Vis. Hij sprak over het onderwerp 'Oecumenisch samenleven in Alkmaarse provenhuizen?' Spreker is ook auteur van het boek 'Hofjes van Alkmaar. Provenhuizen, Huizen en Hofjes in Alkmaar.' Als verrassing heeft bouwbedrijf Konst & Van Polen B.V., het bouwbedrijf dat de recente restauratie van het Alkmaarse Wildemanshofje heeft uitgevoerd, voor alle aanwezige hofjes een exemplaar van het genoemde boek beschikbaar gesteld. Mevrouw M.C. Borst was namens het bouwbedrijf bij de aanvang van de vergadering aanwezig. Tijdens het huishoudelijk gedeelte van de vergadering kwamen de financiën en verhuurderheffing aan de orde. Tenslotte gaven mevrouw drs D. van Hoogstraten en de heer dr H. Looijesteijn een korte presentatie over de boekjes waaraan zij op dat moment werkten. De boekjes, die de eerste twee delen van de Hofjesreeks vormen, dragen de voorlopige titels 'Het hofje

Bestuursleden Jan Willemink en Huib van Eesteren

is terug van nooit weggeweest' en 'De Nederlandse hofjes in de Gouden Eeuw.' Zij worden tijdens de najaarsvergadering in Rotterdam gepresenteerd. Het middagprogramma bestond uit een stadswandeling langs de volgende hofjes: het Provenhuis van Johan van Nordingen de Jonge of het Huis van Achten, het Provenhuis van Margareta Splinter, het Provenhuis van Paling en Van Foreest, het Provenhuis van Gerrit Wildeman of Wildemanshof en het Provenhuis van Geertruid Bijlevelt. Ook kon een bezoek worden gebracht aan het Stedelijk Museum.

Het middagprogramma wordt afgesloten met een borrel. Dankzij de gastvrijheid van de Alkmaarse hofjes hebben we een zeer geslaagde voorjaarsbijeenkomst in Alkmaar beleefd, waarvoor we de organisatie dankbaar mogen zijn.

Jurjen Vis, auteur van 'Hofjes van Alkmaar'

Henk Looijesteijn, auteur van 'Hofjes als paleizen'

Het gehoor in de Kapelkerk

Dorine van Hoogstraten, auteur van 'Open en besloten'

EDUCATIEVE GROENTEKAS IN DE HOF VAN WOUW

DEN HAAG

In oktober vorig jaar bood wethouder R. Baldewsingh van Den Haag, toen hij de 'Week van de Smaak' in de Hof Van Wouw opende, het hof een cadeau aan. Niet zomaar een cadeau maar de mogelijkheid om een groentekas in de fameuze Tuin der Hesperiden, de fraaie hofuin, te bouwen. Zo kunnen er straks niet alleen in het najaar, maar het hele jaar door aan schoolkinderen en belangstellenden lessen gegeven worden over gezonde voeding met de nadruk op gezonde tuinproducten.

Het cadeau werd met enthousiasme 'in ontvangst genomen', maar tegelijkertijd realiseerde men zich terdege dat er werk aan de winkel was om te komen tot een voor alle partijen geslaagde afronding van deze bijzondere gift.

De kas is gebouwd door de Firma Buiten-Goed uit Barneveld, naar een oude Franse boogkas uit 1870 die de fir-

Eerste steen legging door Rabin Baldewsingh en Tjalline van Holk

ma voor het Rijksmuseum had gekocht en in de gerenoveerde museumtuin

weer geheel als nieuw had opgebouwd. In het vroege voorjaar van 2014 werd er, voor het eerst sinds 1647, weer iets nieuws gebouwd in de Hof Van Wouw! En zo werd op 6 maart 2014 de eerste steen gelegd door wethouder Rabin Baldewsingh en Tjalline van Holk, dochter van de regent-rentmeester.

Op donderdag 25 september 2014 vond, onder grote belangstelling, de officiële opening plaats van deze prachtige educatieve groentekas. Tegelijkertijd luidde deze gebeurtenis de start in van de achtste 'Week van de Smaak'. Een uniek stadslandbouwproject in hartje Den Haag.

De Hof Van Wouw heeft een Nieuwsbrief waarin recente gebeurtenissen beschreven worden en geplande activiteiten vermeld staan.

Voor info: prhof@hofvanwouw.nl

De kas in volle glorie

KUYL'S FUNDATIE 200 JAAR

Het 200-jarig bestaan van de Kuyl's Fundatie was de reden het Landelijk Hofjesberaad uit te nodigen zijn naarsvergadering in Rotterdam te houden (zie pag. 2). Ter gelegenheid van dat jubileum is een kloek boek verschenen over de bewogen geschiedenis van deze Fundatie, met de titel *'Vrij wonen met zakgeld toe!' Kuyl's Fundatie 1814-2014*. In dit mooi uitgegeven boek worden uitvoerig de aspecten behandeld die betrekking hebben op het ontstaan en de ontwikkeling van dit hofje. Het boek is ruim voorzien van foto's en archiefstukken.

Rotterdam heeft, in vergelijking met

andere steden, weinig hofjes gehad, slechts vier, alle ontstaan na 1800. De auteurs van het boek geven er de volgende verklaring voor: het minder rijke verleden van de stad en het ontbreken van een uitgebreide groep welgestelden. Van die vier hofjes staat er geen enkele meer op zijn oorspronkelijke plek. Alle zijn na enige tijd verplaatst. Zo ook de Kuyl's Fundatie.

Broer en zus Anthony en Anthonetta Kuyl kwamen uit een vermogende Rotterdamse familie. Toen hun (stief-) ouders overleden, kwamen zij in het bezit van een aanzienlijke erfenis. In 1803 overlegden broer en zus, beiden ongetrouwd, over een testament. Daarin werd de bouw van een hofje opgenomen. Na het overlijden van haar broer in 1811 wijzigde Anthonetta in 1812 het testament op een aantal punten. Zo werd vastgelegd waar het hofje gebouwd moest worden: aan de Schiekade op het terrein van het buitenhuis van de familie. Met de bouw is men begonnen na het overlijden van Anthonetta in 1813.

Het hofje bestond uit een hoofdgebouw waarin een regentenkamer en een recreatiezaal voor de bewoners, inwoners genoemd, waren onder-

gebracht. De inwoners woonden in 16 woningen. Die bestonden elk uit een woonkamer met een bedstee op de begane grond. De zolder was bestemd voor opslag. Ook stond er een woning voor de Binnenopzichter, later Binnenvader genoemd. Het hofje werd in 1815 in gebruik genomen.

Bewoners

In het testament is opgenomen dat de bewoners, zestien in getal, weduwen of vrijsters moesten zijn, bij hun intrede van onbesproken gedrag, tussen de 50 en 65 jaar oud, gezond van lijf en leden en lid van een protestants kerkgenootschap. Aan het eind van de 19e eeuw is nog eens herhaald dat de inwoners blijven behoren tot de Hervormde Gemeente. Anders moesten de dames hun heil elders zoeken.

In het boek passeert een aantal spijtige anekdotes de revue. Zo blijkt een inwoneres weliswaar oorspronkelijk weduwe te zijn, maar later toch, zonder het gemeld te hebben, getrouwd te zijn met een zeeman. Na zijn vertrek naar zee keerde hij niet meer terug. Probleem opgelost? Nee, want de inwoneres ontving mannen op haar kamer-tje. Een hoogst bedenkelijk gedrag, dus moest zij het hofje verlaten.

Verhuizing

In 1940 is een paar huisjes getroffen door het bombardement op Rotterdam. Die zijn snel gerestaureerd. Na de oorlog bleek de schade toch groter te zijn dan verwacht, ook aan het Hoofdgebouw. Ook traden er verzakkingen op. Dat leidde tot discussie over vervanging of nieuwbouw van het hofje. Intussen had de buurman, het Sint Franciscus Gasthuis, plannen om uit te breiden. Daarbij was het oog gevallen op het naastgelegen terrein van de Kuyl's Fundatie. Dat leidde tot uitvoerig overleg met als resultaat een ruil van eigendommen in 1968. Het Gasthuis kon aan de Schiekade uitbreiden en de Kuyl's Fundatie kreeg gronden van het Gasthuis in Kralingen. Eén probleem moest nog worden afgestemd met Monumentenzorg: de afbraak van het Hoofdgebouw, een rijksmonument. Ook daar is een oplossing voor gevonden: steen voor steen afbreken aan de Schiekade en het geheel weer

opbouwen op de nieuwe locatie. Het zelfde geldt voor de Regentenkamer die op de nieuwe plaats in oude luister is hersteld. In 1972 is het vernieuwde hofje geopend.

Verder komen in het boek nog vele andere interessante wetenswaardigheden aan de orde. In dat verband mogen niet onvermeld blijven de beschermheren, min of meer de toezichthouders van de regenten, en de Blaffert. Ook van belang is de samenwerking met de Stichting Bevordering van Volkskracht. Wilt u over deze onderwerpen meer weten? Dan raad ik u aan dit aantrekkelijke boek aan te schaffen en een mooi plaatsje in uw boekenkast te geven.

Klok, G.Chr., R.P. Voogd en C. Willems,

'Vrij wonen met zakgeld toe!'

Kuyl's Fundatie 1814-2014

Uitgave: Kuyl's Fundatie,

Rotterdam, 2014

ISBN 978 90 9028223-7

oudwijnckhofje

UTRECHT

Het Oudwijnckhofje aan de Oudwijnckveldstaat in Utrecht-Oost is voor een groot deel in 1873 gebouwd als *Hofje voor Protestantsche Weduwen*, met toen 23 woningen. In 1935 is daar nog een tiental woningen waaronder één grotere, bedoeld voor het beheerdersechtpaar, aan toegevoegd. Ondanks het leeftijdsverschil van 62 jaar vormt het hofje een harmonische en architectonische eenheid; een oase van rust met, inmiddels, de rumoerige stad met alle voorzieningen in de directe nabijheid.

Voor een terrein aan de toenmalige Oudwijnckveldsteeg maakte architect P.N. Broers een *plattegrondtekening* met een ontwerp voor den aanbouw van een 50-tal woningen ter grootte van circa 25 m². Aannemer A. Groenendijk bouwde er de eerste 17 woningen voor 22.581 gulden.

In de ruim 140 jaar dat het hofje bestaat zijn er belangrijke aanpassingen geweest die voor het wooncomfort van groot belang waren. In 1932 ging bijvoorbeeld de aanleg van elektrisch licht en waterleiding van start. Ook werd de zeer sobere inrichting verbeterd: op de kleine bovenverdieping kwam een bescheiden wasvoorziening en om te

voorkomen dat de bewoonsters telkens de zeer steile trap op en af moesten klauteren werd daar na verloop van tijd ook een toilet aangebracht, zodat in de wel erg kleine huisjes twee toiletten aanwezig waren.

Oprichting

Op 14 november 1872 vond de oprichtingsvergadering plaats van *De Vereeniging tot hulp van Protestantsche Weduwen*. De statuten die daarbij werden vastgesteld waren overduidelijk: *De Vereeniging heeft ten doel het verschaffen van geschikte woningen aan weduwen van den Protestantschen godsdienst; de*

huurprijs zal niet meer bedragen dan 30 cent per week.

Ook de voorwaarden lieten geen twijfel bestaan: *de woningen worden verhuurd aan hulpbehoevende, mits niet verarmde weduwen, er mag geen bedrijf of neering worden uitgeoefend en er komen uitsluitend knappe en fatsoenlijke weduwen, liefst van middelbaren leeftijd en lidmaat der Ned. Herv. Gemeente, met hoogstens 3 kinderen tot haar last in aanmerking.*

In de loop van de tijd werden ook in de toch al gedetailleerde doelstelling kleine correcties aangebracht, zoals in 1903, toen werd besloten dat een aantal woningen slechts aan weduwen met twee inwonende kinderen en de anderen slechts met één inwonend kind van minstens 10-jarigen leeftijd mogen worden afgestaan. En in 1905: *dat het woord "Protestantsch" niet synoniem is met Ned. Herv. maar geldt voor weduwen van de Christelijke Godsdienst welke niet Roomsch-Catholiek zijn.*

Toch worden geleidelijk de strikte voorwaarden losgelaten, vooral na 1980 als is gebleken dat er toch wel erg weinig potentiële gegadigden zijn die volledig aan die voorwaarden voldoen. Ook worden, na verdere technische aanpassing en renovatie van de huisjes, de huren regelmatig naar boven bijgesteld.

Statuten

In 1998 worden de statuten dan ook geheel opnieuw vastgesteld en wordt

bovendien besloten de vereniging om te zetten in een stichting met de naam *Stichting het Oudwijkshofje*. De doelgroep *Protestantse Weduwen* wordt vervangen door het meer algemene begrip *financieel zwakkeren* en ook de leeftijdsgrens van 55 jaar vervalt. Meer algemeen wordt de doelstelling: *De stichting beoogt werkzaam te zijn in de gemeente Utrecht en de direct omliggende randgemeenten. De stichting stelt zich ten doel het in huur verschaffen van geschikte goedkope woningen aan financieel zwakkeren.* De voorwaarden dat gegadigden lidmaat moeten zijn van de protestantse kerk is geheel los gelaten. *Voor de stichting zelf blijft er nog wel een relatie met de diaconie van die kerk: Het bestuur van de stichting wordt gevormd door tenminste vijf en ten hoogste zeven natuurlijke personen, die op enigerlei wijze binding hebben met de 'Samen Op Weg' kerk in de Gemeente Utrecht.*

Het hofje heeft de tand des tijds goed doorstaan, er wonen allang niet meer uitsluitend protestantse weduwen en de technische kwaliteit van de huisjes is aanzienlijk verbeterd. Natuurlijk, de huisjes zijn heel klein maar geven net genoeg leef- en wooncomfort aan bewoners die geen hoge eisen stellen en die gelukkig zijn met een lage huur. Zoals één der bewoners het zegt: *Ook al is het petieterig klein, ik heb er geen spijt van.*

Kees Visser

RECENT VERSCHENEN BOEK:

Op 5 september 2014 is het boekje *'Knap en fatsoenlijk, drie 19de eeuwse protestantse woonbuurtjes in Utrecht oost'*, geschreven door Kees Visser uitgekomen.

Het boekje gaat over 'hoe het was en hoe het is' van drie kleine Utrechtse

buurtjes uit de negentiende eeuw, die in de twintigste eeuw gedeeltelijk uitgebreid en ingrijpend gerenoveerd zijn en in de eenentwintigste eeuw werden geportretteerd.

De Van Geelen stichting (1851), het Oudwijkshofje (1872) en de Rijndersstichting (1904), drie aparte stichtingen met één bestuur, beheren deze drie buurtjes. Voor een niet-Utrechter één hofje en twee straatjes. Echter, heel wat Utrechtse hofjes, Kameren geheten, zijn voor buitenstaanders straatjes. We kunnen het hier dus gewoon hebben over drie Utrechtse hofjes. Hofjes met een van oorsprong Protestantse signatuur die de strijd om het bestaan overleefd heb-

ben en vandaag de dag met trots door hun gezamenlijke bestuur getoond mogen worden.

Een buitengewoon aardig boekje waar niet alleen de geschiedenis van de buurtjes goed uit de verf komt maar waarin ook uitgebreid aandacht besteed is aan de gedachten van bestuurders, een vroege bezoeker en een 14-tal bewoners, over het wonen in deze buurtjes, pardon, hofjes.

In één woord: Bravo!

Kees Visser, *'Knap en fatsoenlijk. Drie 19e eeuwse protestantse woonbuurtjes in Utrecht oost'*.

Stichting Gusto Utrecht, 2014
ISBN 978-90-77348-16-1

Verkrijgbaar bij de Utrechtse boekhandels voor € 15,- of via www.gusto-utrecht.nl

Voorafgaand aan de presentatie hield Bettina van Santen, bestuurslid van de drie stichtingen, een erg aardige inleiding. Helaas te lang om in de Hofjeskrant af te drukken maar als u er belangstelling voor heeft, kunt u hem binnenkort op de website van het LHB lezen (www.hofjesberaad.nl).

WEDUWENHOFJE ELBURG

De jaarvergadering van het Landelijk Hofjesberaad vond in november 2011 plaats in het Feithenhof in Elburg. Bij die gelegenheid hebben we een stadswandeling gemaakt. Daar maakten we kennis met het Weduwenhofje, dat sindsdien is aangesloten bij het LHB.

In de tweede helft van de 15e eeuw is er in historische bronnen al sprake van de gulheid van de Elburgers ten behoeve van arme weduwen. Een meer officieel karakter kreeg de weduwenzorg in 1549. Toen richtte priester Hendrick Albert Boltzoen een stichting op met daaraan verbonden een fonds dat geheel ten goed zou komen aan weduwen. De stichting was bestemd voor "rechte arme oude vrouwen die nyet winnen noch verdienen, landt noch sandt hebbende."

Het bestuur van de stichting was in handen van twee weduwenmeesters of besjesvaders. Zij waren verantwoordelijk voor het materiële welzijn van de bewoonsters. Een archiefstuk uit de 17e eeuw laat zien dat de besjesvaders het beste met de bewoonsters voor hadden. Jaarlijks werden ingekocht een vet beest, een varken, 100 manden turf en een hoeveelheid hout voor de verwarming. Elke bewoonster kreeg bovendien per kwartaal 3¼ pond boter en per week 3

pond brood. Ook staat vermeld dat de weduwen tweemaal per jaar 6 tonnen bier kregen. Niet om zelf te houden, maar om te verdelen. Op den duur is het bier vervangen door melk. Het hofje bestond in de beginperiode uit vijf kamers. Daarin stonden twee bedsteden. Het vertrek was voorzien van een dubbele schoorsteen.

Het Weduwenhofje zoals we dat nu kennen, dateert uit 1650. Het bestaat uit drie vleugels rond een langwerpige binnenpleintje, afgesloten door een poortje. Op het poortje is een driehoekig

fronton aangebracht met een gestileerde schelpversiering. Die is bekroond door een pijnappel. Onder het fronton lezen we het opschrift: "Anno 1650 - Weduwenhof". De voorste vleugels hebben bakstenen tuit/puntgevels met muurvlchtingen en muizentanden (een geliefd siermotief in de baksteenarchitectuur van de Renaissance) die dateren uit de 17e eeuw. In de buitengevels zien we schuiframen uit de 18e eeuw. Langs de Zuiderwalstraat een gedeelte met korfbogige nissen.

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Via de website www.hpveluwe.nl/mo-numenten/weduwenhofje/bewoners.htm zijn we iets te weten gekomen over het bewogen leven van een van de bewoonsters van het Weduwenhofje gedurende de 19e eeuw.

In Elburg stierf in de eerste decennia van de twintigste eeuw een groot aantal kinderen. De gemiddelde leeftijd lag als gevolg daarvan vrij laag. Dat betekent echter niet dat er geen oudere mensen waren. Regelmatig treffen we in de overlijdensregisters 80-plussers aan. Een van deze 'sterken' was Weijntje Weijenberg, ze stierf in 1907 op het Weduwenhofje na een bewogen leven. Weijntje werd geboren in 1808. Ze was het derde kind van Jan Weijenberg en Aartje Lankman. Ruim dertien maanden na haar geboorte stierf vader Jan, hij was op dat moment rond de dertig jaar. Moeder Aartje bleef achter met drie jonge kinderen, ze moest maar zien hoe ze zich redde. Omdat het weduwnpensioen nog niet bestond, meldde ze zich bij de Diaconie. Wekelijks ontving ze van de diakenen "bedeeling", en ze kreeg ook een kamertje aangeboden op het Veghenhofje, op het eind van de Ellestraat. Het was niet de leukste plek om te wonen, ruim dertig volledige en onvolledige gezinnen woonden daar dicht opeen en dat bracht natuurlijk de nodige spanningen met zich mee.

Kort na haar intrek op het hofje ontdekte Aartje dat ze zwanger was. Wie de vader was, zal altijd een vraag blijven, het stond niet bij de burgerlijke stand vermeld. Ook niet bij de zoon die in 1814 werd geboren.

Beide jongens werden als "onecht" geregistreerd.

Gelukkig bleef Aartje niet alleen, ze hertrouwde in 1822 met kleermaker Jan Knoop. Deze verdiende echter niet genoeg om elders in de stad een huisje te kunnen huren. Ze bleven noodgedwongen op het hofje wonen.

Stempel

Weijntje groeide op tussen de armen en dat heeft ongetwijfeld een stempel op haar gedrukt. Als arm meisje was ze voor trouwlustige jongens niet zo aantrekkelijk. Bovendien was er in die periode een vrouwenoverschot in Elburg, de jongens konden zich dus rustig "oriënteren". Voor Weijntje pakte dat ongunstig uit, toen ze tweeëntwintig jaar was, werd ze zwanger. Ze slaagde er niet in om de man waarmee ze had gevreeën tot een huwelijk over te halen. In maart 1831 beviel ze, het kind werd echter dood geboren. Was het te vroeg? Had ze afdrijfmiddelen gebruikt? Vragen waarop de archieven geen antwoorden geven. In de jaren daarna werd de ongehuwde Weijntje nog een aantal keren zwanger. Het hoe en waarom kon tot nu toe niet worden achterhaald. Was ze goedgevolg en gemakkelijk te verleiden? Verdiende ze er als vrouw van lichte zeden een centje bij? Had ze een relatie met een gehuwde man? In 1835 werd Aaltje geboren, in 1836 Jansje, in 1843 Heintje en in 1849 en 1852 volgden opnieuw twee doodgeboren kinderen. De drie meisjes groeiden ook op in het Veghenhofje. En de geschiedenis

herhaalde zich; ook dochter Aaltje kreeg een "onecht" kind, Weijntje werd het meisje genoemd, naar opoe. Gelukkig had de tijd voor Aaltje meer geluk in petto dan voor haar moeder. Het lukt haar na verloop van tijd te trouwen. En ook de andere dochters van Weijntje sloten na verloop van tijd een wettig huwelijk.

Nazaten

De namen van deze huwelijkspartners zullen we op deze plaats echter niet vermelden, omdat nog steeds veel oudere Elburgers het onprettig vinden om met buitenechtelijk seksueel verkeer van hun voormoeders geconfronteerd te worden. Gedurende de negentiende en twintigste eeuw werden er talloze nakomelingen van Weijntje geboren. Onder de nazaten bevonden zich onder meer: vissers, vakmensen, politici, ambtenaren, middenstanders, academici en één van haar nakomelingen was zelfs enige tijd locoburgemeester van Elburg.

De lichamelijke conditie van Weijntje was door de jaren heen uitstekend gebleven. Toen ze rond de tachtig was, kreeg ze van de weesmeester een plekje op het Weduwenhofje aangeboden, ze nam dat met beide handen aan. Nu hoorde ze bij de weduwen van Elburg, dat was in ieder geval een hogere status dan die van ongehuwde moeder. In 1903 werd ze vijftiennegentig jaar en daar maakte het Nieuws- en advertentieblad van Elburg melding van. Ze was op dat moment nog 'welvarende'. Echter ook voor Weijntje kwam het einde. Ze stierf na een kort ziekbed op 2 februari 1907, op een gezegende leeftijd van bijna 99 jaar.

AANVULLENDE LECTUUR

HET PAUPERPARADIJS

Voor wie geïnteresseerd is in het leven van mensen uit de onderklasse van de maatschappij in de periode 1840 tot 1940, is het boekje van Suzanna Jansen, 'Het pauperparadijs', een aanrader.

Vijf generaties voorouders van de auteur worden gevolgd. Van het dagelijks leven in de bedelaarskolonie Veenhuizen tot het wonen-ondertoezicht in de twintigste eeuw komen aan bod. 'Een stijl' aldus het Noord-Hollands Dagblad 'die je rauw bij de kladden grijpt'.

Na het lezen hiervan komt onwillekeurig de vraag op of de bewoonsters en be-

woners van de 19e eeuwse zogenaamde exploitatiehofjes het wel zo veel beter hadden...

Zie ook de beschrijving van het leven van Weijntje Weijenberg in het stukje hierboven over het Weduwenhofje in Elburg.

Suzanna Jansen
Het pauperparadijs
ISBN 9789460032059
Ook als E-book verkrijgbaar

'HET RODE DORP' II (een aanvulling)

DEN HAAG

In Hofjeskrant 33 stond een stukje over de in januari 2014 voltooide renovatie van het sociale woningbouwhof dat bekend staat onder de naam het Rode Dorp. De bijgevoegde foto, afkomstig uit het boek 'De verborgen stad. 115 hofjes in Den Haag', blz. 130, is van vóór de restauratie en is niet bepaald wervend voor dit momenteel aantrekkelijk uitziende nieuwe wooncomplex.

De uitgevoerde restauratie is meer dan een restauratie geworden. De kleine woningen zijn kleine woningen gebleven, woningen bestemd voor studenten. Wel zijn ze aangepast aan de woonwensen van vandaag de dag. Daarnaast is woningcorporatie Staedion een stapje verder gegaan. De ruimte tussen de

rijen huisjes is overkapt. Zo is een soort overdekte binnentuin ontstaan. Ideaal voor allerlei activiteiten van de bewoners. Een ware metamorfose dat passanten uitnodigt om hier eens een kijkje te nemen.

Het moderne Rode Dorp, een buurtje in een buurt.

Heeft u de juiste accountant en/of adviseur?

Of:

- Moet u lang wachten op uw jaarcijfers en/of samenstellingsverklaring?
- Heeft u geen inzicht in tussentijdse cijfers?
- Betaalt u teveel voor uw jaarcijfers?
- Wordt u achteraf 'verrast' met kosten meerwerk?

Wij:

- Werken met vaste (scherpe) prijzen
- Hebben korte doorlooptijden
- Zijn bekend met hofjes
- Bedienen relaties in geheel Nederland (wij rekenen geen reiskosten)

Onze hoffelijke dienstverlening lichten wij graag toe in een gratis kennismakingsgesprek!

VAN ELDEREN
accountants | belastingadviseurs

Uw adviseur: drs. J. (Jaap) Bakker RA
Tel.: 055-5223377
E-mail: j.bakker@vanelderens.nl
Website: www.vanelderens.nl